

Eind november brengt de Europese Commissie haar Mededeling met opties voor het 'GLB na 2013' uit. In de Europese Unie wordt het landbouwbeleid van de lidstaten van oudsher gemeenschappelijk of gezamenlijk gevoerd – vandaar GLB of Gemeenschappelijk Landbouwbeleid. Nadien volgen de concrete voorstellen. Op basis van deze voorstellen zullen de Raad van Ministers én het Europese Parlement beslissingen nemen.

Met het oog op dit debat hebben alerhande politieke en maatschappelijke geleidingen in Europa stellingen ingenomen over de toekomst van het Europese landbouw- en plattelandsbeleid.

In de aanloop naar de Mededeling van de Europese Commissie brengen wij u de belangrijkste stellingen, onder de noemer 'Het GLB na 2013 volgens ...'

Het GLB na 2013 volgens ...

- de Boerenbond
- de wereld
- de Europeanen
- de Europese boerenbond
- de Europese Commissie
- de Europese sociale partners – regio's
- het Europees Parlement
- de Raad van Ministers
- Wallonië en de buurlanden
- de Vlaamse ngo's
- de Vlaamse overheid



Het GLB na 2013 volgens onze burens

Hoe denken onze naaste burens over het GLB na 2013? Wij keken over de landsgrenzen naar Frankrijk, Duitsland en Nederland. En over de taalgrens naar Wallonië. De landbouw in Frankrijk, Duitsland en Nederland is sterk verschillend. Een evenwichtig compromis tussen deze drie lidstaten over het GLB na 2013 spreekt ons misschien wel aan.

EUROPA

■ Pieter Verhelst (Studiedienst) en Jacques Van Outryve

Binnen het Europa van de 27 lidstaten klinkt de ene stem al wat zwaarder door dan de andere. De kleine Belgische stem wordt gehoord wegens onze compromisbereidheid en coalitievorming, maar ons land slaat geenszins de Europese trom. De grote tenoren in Europa zijn Frankrijk en Duitsland. Dat is vorige week nogmaals gebleken op de Europese bijeenkomst van staatshoofden en regeringsleiders over de Europese sancties voor lidstaten die zich niet aan de Europese begrotingsnormen houden.

Dat Frankrijk en Duitsland in de EU de trom slaan, is niet verwonderlijk. Eerder het tegendeel zou verbazen. Frankrijk en Duitsland sloegen destijds de brug naar elkaar die tot de Europese Unie heeft geleid. Wanneer zij met één stem spreken, wordt er naar hen geluisterd in de Europese Commissie, in het Europees Parlement en in de Raad van Ministers. Dat is niet anders wanneer het over het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) na 2013 gaat. Voeg daar nog aan toe dat Frankrijk als grootste landbouwland het grootste belang heeft bij het huidige GLB.

Frankrijk ontvangt de meeste landbouwsubsidies. Duitsland, daarentegen, is de grootste betaler, maar sinds de hereniging van het land zit het te paard tussen de landbouw in de oude en in de nieuwe lidstaten. Wanneer Frankrijk en Duitsland het eens geraken over de GLB na 2013, dan wordt het pas ernstig. Het is dan aan de andere lidstaten om in het zog van een Frans-Duits akkoord op zoek te gaan naar hun gading. Herinner u de zuivelcrisis in het najaar van 2009. Frankrijk en Duitsland, gevolgd door twintig andere lidstaten, kregen de Europese Commissie op de knieën om de laatste centen uit de Europese begroting aan de zuivelsector te spenderen.

Uiteraard moet het niet alleen politiek maar ook op persoonlijk vlak klikken tussen de Franse president en de Duitse kanselier, tussen de Franse en de Duitse landbouwminister, maar ook die blijken elkaar gevonden te hebben. Bruno Le Maire en Ilse Aigner hopen het succes van vorig jaar in de zuivelcrisis te kunnen overdoen in het GLB-debat. Succes gewenst!

Frans-Duitse toekomstvisie

In september stelden Frankrijk en Duitsland hun gezamenlijke toekomstvisie over het GLB na 2013 voor. Ze zoeken nu steun bij de andere lidstaten. Ze stellen vast dat de opeenvolgende hervormingen van het GLB nodig waren en voortgezet moeten worden. Marktgerichtheid, concurrentiekracht en duurzaamheid zullen belangrijke sleutelwoorden blijven, maar het recente verleden heeft duidelijk aangetoond dat er nood is aan instrumenten om schommelingen op de markt en crisissen op te vangen. Europa heeft ook na 2013 nood aan een sterk GLB, met een budget dat de ambities kan waarmaken.

De twee pijlers van het GLB zijn stevige fundamenten om de toekomstige uitdagingen aan te gaan. Aanpassingen in de bestaande verdeling van het budget en de instrumenten tussen die twee pijlers – zoals 'vergroening' van de directe betalingen – moeten duidelijke voordelen opleveren voor de boeren, voor het platteland en het milieu. Geen ver-



De Duitse kanselier Angela Merkel tijdens de Europese Top van staatshoofden en regeringsleiders in Brussel. Ook toen gaf zij samen met de Franse president Nicolas Sarkozy de toon aan. Dat zal over het GLB na 2013 en het Europese budget niet anders zijn.

“Het plattelandsbeleid is best geplaatst om nieuwe uitdagingen aan te pakken, ook wat de concurrentiekracht betreft.”



BRUNO LE MAIRE, FRANS LANDBOUWMINISTER.

“Frankrijk en Duitsland zijn het erover eens dat het Europese budget de ambities voor een sterk GLB ook na 2013 moet kunnen waarmaken.”

groening om de vergroening. De keuzes moeten vooraf worden gemaakt zodat 'modulatie' overbodig wordt.

De bestaande marktinstrumenten moeten behouden worden als vangnet bij ernstige crisissen. Kleine verbeteringen dringen zich bovendien op. Een sectoroverschrijdende aanpak zou nuttig zijn.

De toegenomen prijsschommelingen versterken de nood aan transparantie in de keten en aan meer marktmacht voor de producenten. Producentenorganisaties en overkoepelende organisaties moeten op vrijwillige basis versterkt kunnen worden. Er kan worden gedacht aan standaardcontracten, opvolging van markttenenden en een gepast beheer van de productie.

Verzekeringssystemen moeten verder onderzocht worden en op vrijwillige basis toegepast kunnen worden, zonder de concurrentie te verstoren.

Europese basispremie voldoet niet

Directe betalingen vervullen meerdere opdrachten. Ze zijn een vergoeding voor de publieke diensten die de landbouw levert. Ze dekken de hogere kosten die samenhangen met de hogere Europese standaarden. Ze dragen bij tot het landbouwinkomen en zijn een essentieel onderdeel in het opvangen van crisissituaties en in het terugdringen van risico. Een Europese basispremie kan deze opdrachten niet vervullen!

Frankrijk en Duitsland willen een heel eind mee-gaan in de herverdeling van de middelen tussen lidstaten, regio's, sectoren en individuele boeren. Maar de bestaande verdeling kan niet zomaar omgegooid worden. Daarom is enige flexibiliteit wenselijk, om per lidstaat of regio de verdeling van directe betalingen te regelen. Toch wordt nationale cofinanciering van de directe betalingen ten stelligste uitgesloten. Het uitgangspunt moet zijn dat directe betalingen ontkoppeld zijn. Toch moeten lidstaten de vrijheid krijgen om een klein deel toch te koppelen aan productie, om kwetsbare sectoren of regio's de best passende ondersteuning te bieden.

Het plattelandsbeleid heeft zijn meerwaarde duidelijk bewezen en de doelstellingen die uitgezet werden, blijven van betekenis. Toch moet nog meer ruimte geboden worden aan de lidstaten om zelf de prioriteiten te bepalen, zelf de best passende instrumenten te kiezen en die zo gericht mogelijk toe te passen op de specifieke regionale situatie. Het plattelandsbeleid is best geplaatst om nieuwe uitdagingen aan te pakken. Daarbij denken we niet alleen aan klimaat, biodiversiteit en waterbeheer, maar ook aan concurrentiekracht van de boeren en van de hele agrovoedingsindustrie.

Eenheid in verscheidenheid

Frankrijk en Duitsland erkennen de eenheid in verscheidenheid van de Europese landbouw en willen daarom verschillende elementen van vrijwilligheid en flexibiliteit inbouwen in het GLB na 2013. “We opereren allemaal op de wereldmarkt en de eenge-maakte Europese markt, maar vertrekken vanuit onze eigenheid en onze specifieke situatie. Het beleid moet hierop kunnen inspelen en moet tegelijk de grens bewaken tussen 'rekening houden met regionale verschillen' en 'bevoordelen van de eigen sector'. Een moeilijke maar noodzakelijke evenwichtsoefening voor een sterk en politiek haalbaar GLB na 2013.” Aldus nog de twee grootmachten Frankrijk en Duitsland.

Gidsland Nederland

Nederland wordt wel eens beschouwd als een gidsland in bepaalde beleidsdomeinen. Het had de ambitie om dat ook te zijn in het GLB-debat. Onze noorderburen zijn er altijd vroeg bij, soms te vroeg. Zij kijken altijd ver vooruit, soms te ver vooruit. Nog voor de aanvang van het Europese debat, nog voor de gevolgen van de voedselcrisis van 2008 goed en wel bekend waren, presenteerde de Nederlandse regering haar 'Houtskoolschets voor het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid 2020'. Het uitgangspunt luidde dat het marktondersteunende beleid zijn

Het GLB over de taalgrens

Ook al behoren de politieke bevoegdheden voor landbouw in ons land tot de regio's, toch zijn Vlaanderen en Wallonië (en Brussel) gedoemd overeen te komen wat het Europese beleid betreft. Wanneer zij het niet eens zijn, kan België geen standpunt innemen in de Raad van de Europese Unie en kunnen de twaalf stemmen van ons land niet uitgebracht worden – want we mogen die twaalf stemmen niet opdelen. Tot nog toe heeft ons land zich nog niet hoeven te onthouden omdat de regio's niet overeenkwamen. Een enkele keer was het kanteel boord toen het over de toekomst van de zuivelsector ging. Er zijn nu eenmaal verschillen in mening tussen Vlaanderen en Wallonië over de zachte landing van de melkquotaregeling, over de teelt van ggo's ... Over het GLB na 2013 lopen de standpunten nog vrij gelijk, toch wat de algemene principes betreft. Wij vroegen Yves Somville, directeur van de Studiedienst van de Fédération Wallonne de l'Agriculture (FWA), de Waalse landbouworganisatie, wat zij van het GLB verwachten.

– Welke doelstellingen wil de FWA voor het GLB?

YVES SOMVILLE: “De kernopdracht is het verzekeren van voedselzekerheid voor de Europese bevolking. De voedselbevoorrading moet regelmatig, toegankelijk en veilig zijn. Verder kan het GLB de landbouw stimuleren om een bijdrage te leveren in de strijd tegen de klimaatverandering en in de verbetering van het milieu. Onderzoek en innovatie moeten hierbij leidende principes zijn, zeker als we de sector aantrekkelijk willen houden voor de toekomstige generaties. Ten slotte moet het GLB bijdragen aan evenwichtige streekontwikkeling – heel specifiek wat de tewerkstelling betreft. De directe betalingen spelen hierbij een belangrijke rol.”

– Hoe ziet de FWA de toekomst van de directe betalingen?

“De historische referentie verlaten, is een vergissing; maar we zijn er ons van bewust dat het systeem op lange termijn niet te verdedigen valt. Elk nieuw systeem zal terdege rekening moeten houden met de rentabiliteit van



YVES SOMVILLE, DIRECTEUR VAN DE STUDIEDIENST VAN FWA.

“Landbouw is geen activiteit van het verleden, maar heeft de toekomst in zich.”

tijd heeft gehad nu de landbouwsector meer voeling heeft met de markt en dat voortaan volop ingezet moet worden op innovatie en het vergoeden van 'groene' en 'blauwe' diensten. De tweede pijler van het GLB doet hiertoe al verdienstelijke pogingen en zou in de toekomst structureel versterkt moeten worden, om finaal als enige vorm van landbouwbeleid over te blijven.

Zonder voedselcrisis en economische crisis was Europa misschien deze weg opgegaan. Maar beide crisissen hebben de kwetsbaarheid van de landbouw- en voedingsmarkt pijnlijk blootgelegd, waardoor de politiek en de publieke opinie weer oog hebben voor voedselzekerheid – de basis van elk landbouwbeleid. Een landbouwbeleid heeft tot doel markten te stabiliseren en voldoende voedsel te verzekeren tegen redelijke prijzen voor boer en consument. Natuurlijk moet dit op een duurzame manier gebeuren en moeten de maatschappelijke verwachtingen ingelost worden, maar dat kan slechts als de basis van het productieproces economisch gezond is. De gids die wou lopen vóór hij kon gaan, is gestruikeld, maar hij komt wel weer op zijn pootjes terecht. ■

de landbouwbedrijven. Veel investeringsbeslissingen op lange termijn zijn genomen op basis van het beschikbare inkomen. Een deel van die investeringen moest gebeuren om aan de Europese milieunormen te beantwoorden. Rekening houdend met het feit dat de huidige (op historische basis toegekende) toeslagrechten 40% tot 80% uitmaken van het inkomen en dat investeringen worden terugbetaald over gemiddeld tien jaar, is het onaanvaardbaar om op korte termijn over te stappen van de historische referentie naar een basispremie per hectare. Onder het mom van meer gelijkheid zouden we zo heel wat bedrijven richting faillissement sturen. Kortom, een ander systeem voor de verdeling van de directe betalingen is bespreekbaar, maar een voldoende lange overgangperiode is essentieel.”

– Deze discussie hangt nauw samen met de discussie over het budget.

“De landbouwsector moet tot vervelens toe zijn budget verantwoorden. Vergeten we niet dat het GLB er niet alleen is voor de boeren. De multifunctionele Europese landbouw doet veel meer dan voedsel produceren. Denken we maar aan de belangrijke economische rol die de landbouw speelt op het platteland, en aan de bijdrage die de landbouw kan leveren in de strijd tegen de klimaatverandering. Er wordt gezegd dat Europa beter zou inzetten op onderzoek en ontwikkeling, om deze uitdagingen aan te gaan. Maar dat gebeurt al, zij het in verspreide slagorde. Voor landbouw, daarentegen, is het budget heel zichtbaar geconcentreerd op Europees niveau. Alles samen geven Europa en de lidstaten zes keer meer uit aan onderzoek en ontwikkeling dan aan landbouw. Met een bescheiden budget doet de Europese landbouw meer dan zijn duit in het zakje in het beantwoorden van maatschappelijke uitdagingen. De Europese landbouw wordt ten onrechte versleten als een slokop. Landbouw is geen activiteit van het verleden, maar heeft de toekomst in zich. Een sterk budget kan dit potentieel ontsluiten en een noodzakelijk antwoord bieden op dreigende crisissen.” ■